

**ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІД ЧАС
ВИКЛАДАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ В
УНІВЕРСИТЕТІ ТРЕТЬОГО ВІКУ**

*Храпко В. О. магістр
наук. керівник: Вдовиченко І. Н. к. т. н., доцент
Криворізький національний університет*

Сьогодні проблема моральної природи людини постає на перший план широкого гуманістичного осмислення, оскільки тісно пов'язана з проблемою майбутнього людства.

Проблема емпатії, її місце в системі цінностей, структурі моральної свідомості й особистості загалом почала хвилювати не тільки філософів-етиків, а й психологів. Існує низка численних досліджень, у яких емпатія розглядається як умова розвитку моральної свідомості (Л. І. Божович, Т. І. Коннікова, І. Д. Бех та ін.), механізм просоціальної поведінки (Т. П. Гаврилова, А. В. Соломатіна та ін.). Розуміння внутрішнього світу співпереживання і співчуття для людини є необхідною умовою формування толерантної, активної і діяльної особистості. На даному етапі розвитку сучасної психології емпатійні здібності досліджуються багатьма психологічними школами, течіями, які пов'язані з проблемами вивчення спілкування, розвитку особистості, її взаємодії в різних видах діяльності. Емпатія вважається важливим чинником морального розвитку особистості та розглядається як ефективний засіб розкриття і засвоєння моральних відносин, естетичних норм, що культивуються; сприяє розвитку гуманних відносин, альтруїстичного стилю поведінки. Емпатійне співчуття, співпереживання постають мотивом-посередником діяльності,

спрямованим на допомогу особистості у процесі навчальної взаємодії. Особливого значення набуває емпатія в структурі професійних здібностей. У сучасній психології будь-який прояв емоційної активності, по суті є співпереживанням, співчуттям, внутрішнім сприянням, розглядається в контексті єдиної проблеми емпатії.

Сьогодні актуальним постає завдання створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей, задоволення інтересів та потреб, розвитку навчально-пізнавальної активності та творчої самостійності. Тому останнім часом почали з'являтися різноманітні заклади та пропозиції, які дозволяють провести час із користю, навчитись новому та не зупинятись на досягнутому. Університет третього віку – це міжнародний рух, мета якого полягає в тому, щоб навчати і стимулювати людей «у віці», в основному пенсіонерів [0].

Метою є адаптація покоління людей старшого віку до сучасного суспільного життя; підтримка фізичного та інтелектуального здоров'я, сприяння зайнятості та об'єднанню, розширення світогляду, підвищення якості життя людей сталого віку; організація такої діяльності, що створює умови для спілкування, самореалізації та активної участі в житті.

Розвитку емпатійних здібностей під час викладання комп'ютерної грамотності в університеті третього віку сприяє використання цілеспрямованої тренінгової роботи на кожному занятті, що спрямовано на розширення емоційно-чуттєвої сфери.

Працюючи в Університеті третього віку ми зіткнулися з такими особливостями викладання комп'ютерної дисципліни, як уповільнення реакцій при більшій і швидшій стомлюваності, погіршення здатності до сприйняття, звуження обсягу та зменшення тривалості зосередження уваги, труднощі розподілу і переключення уваги, зниження здатності до концентрації уваги, підвищена чутливість до сторонніх перешкод, деяке зменшення можливостей пам'яті. Зважаючи на такі особливості необхідно

структурувати програму навчання та враховувати психолого-педагогічні умови організації процесу навчання людей похилого віку. Так, ми виокремили основні вимоги діяльності викладання:

створення позитивної, комфортної атмосфери навчання;

врахування досвіду студентів;

вияв поваги, толерантності, врахування вікових фізіологічних та психічних порушень слухачів;

вивчення потреб та інтересів студентів, та на їх основі розроблення програм змісту навчання;

залучення студентів до розроблення програми навчання та проведення занять (особливо практичного спрямування);

постійний моніторинг занять з метою коригування змісту і методів навчання.

Отже, навчання людей літнього віку потребує особливої уваги як з боку організаторів, так і з боку учасників навчального процесу. Ці особливості впливають на вибір форм та методів навчання, а також визначають зміст навчальних занять.

Функціональну роль емпатії у педагогічній діяльності досліджував Г. Келлі [0]. Педагогічна емпатія визначається науковцем як здатність педагога до реалізації емпатійної педагогічної дії. Емпатійна педагогічна дія – це специфічна активність викладача, яка проявляється у формі емпатійного контакту і являє собою структуру, кожен компонент якої містить емпатійну складову. Такий контакт дозволяє їм розкриватися повніше як партнерам по спілкуванню і, завдяки цьому, сприяє їх індивідуальному розвитку. Досягаючи відчутних, особисто значущих результатів у виконанні завдань, що позитивно (емпатійно) оцінюються педагогом, учень переживає задоволення. Наслідком й результатом цього процесу є те, що: учень вже сам прагне до дії, намагається бути емпатійним і самостійним [0].

Зважаючи на те, що емпатійні здатності особистості виявляються насамперед у процесі взаємодії з іншими, розвивати ці риси також найпростіше індивідуально. Відносно безпечну практику міжособистісних взаємодій надає соціально-психологічний тренінг. Тренінг, спрямований на розвиток емпатійних здібностей повинен бути особистісним тренінгом, який включає в себе прийоми, що допомагають усвідомити себе, специфіку особистісної емоційно-моральної сфери, розвинути здатність розуміти почуття, думки і поведінку іншої людини. Такий тренінг повинен сприяти вдосконаленню значущих професійних якостей, необхідних для вибудовування грамотних взаємин з дітьми, встановлення емоційних контактів з ними [0].

Отже, емпатійні здібності виступають індикатором почуттів та переживань, у процесі тренінгової взаємодії. У своїх розвинутих формах емпатія стає психологічним «інструментом» формування не лише правильної позиції учнів під час процесу комунікації, але й успішного вивчення дисципліни.

Література:

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В.С. Вчимося жити разом. Посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа). К.: Алатон, 2017.
2. Келли Г. Тренінг прийняття рішень. СПб.: Питер, 2001. 224 с.
3. Университет третьего возраста. : Википедия. Свободная энциклопедия. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Университет_третьего_возраста](https://ru.wikipedia.org/wiki/Университет_третьего_возраста) (дата обращения: 10.11.2019).
4. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.